

LIETUVOS RESPUBLIKOS LYGIŲ GALIMYBIŲ KONTROLIERIUS

SPRENDIMAS

DĖL GALIMOS DISKRIMINACIJOS AMŽIAUS PAGRINDU II „JŪSŲ ŠEIMOS KLINIKA“ SKELBIANT INFORMACIJĄ APIE TEIKIAMAS PASLAUGAS TYRIMO

2021 m. rugsėjo 28 d. Nr. (21)SN-155)SP-49
Vilnius

Lygių galimybių kontrolieriaus tarnyboje (toliau – Tarnyba) 2021 m. rugpjūčio 26 d. buvo gautas pareiškėjo (toliau – Pareiškėjas; asmens duomenys Tarnybai žinomi) skundas dėl galimos diskriminacijos amžiaus pagrindu skelbiant informaciją apie II „Jūsų šeimos klinika“ (toliau – Įmonė) paslaugas.

Skunde rašoma: „Siūlomoms paslaugoms galimai pažeidžia Lygių galimybių įstatymą ir diskriminuoja vyresnio amžiaus, sunkiomis ligomis sergančius asmenis: „Specialiai jaunam ir skubančiam – jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas gausite greičiau, nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais.“

Ši informacija skelbiama Įmonės interneto tinklalapyje www.jususeimosklinika.lt.

Pareiškėjas Tarnybos prašo supažindinti galimą pažeidėją su Lietuvos Respublikos lygių galimybių įstatymu ir pareikalauti panaikinti diskriminacines pacientų priėmimo nuostatas.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, Lietuvos Respublikos lygių galimybių kontrolierė Birutė Sabatauskaitė (toliau – lygių galimybių kontrolierė) 2021 m. rugsėjo 2 d. raštu Nr. (21)SN-155)S-434 kreipėsi į Įmonę ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ar jaunesniems asmenims yra taikomos kitos paslaugų teikimo sąlygos negu vyresniems asmenims; jei taip – dėl kokių priežasčių; ar skiriasi Įmonės teikiamos paslaugos priklausomai nuo klientų amžiaus; jei taip – dėl kokių priežasčių; kokių tikslu aprašant Įmonės teikiamas paslaugas yra rašoma, kad jauni ir skubantys asmenys gali gauti paslaugas greičiau, „nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais“; ar „sunkūs, pagyvenę ligoniai“ negali gauti paslaugų greičiau.

Vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 30 straipsnio 1 ir 2 dalimis, lygių galimybių kontrolierė 2021 m. rugsėjo 8 d. raštu Nr. (21)SN-155)S-444 papildomai kreipėsi į Įmonę ir paprašė motyvuotai paaiškinti, ką informacijoje, publikuojamoje Įmonės interneto tinklalapyje

www.jususeimosklinika.lt, reiškia frazė „specialiai jauniems ir skubantiems – jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas gausite greičiau, nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais“.

Taip pat buvo paprašyta pateikti kitą su skundu susijusią svarbią informaciją.

Lygių galimybių kontrolierė

n u s t a t ė:

2021 m. rugsėjo 3 d. Tarnyboje buvo gautas Įmonės 2021 m. rugsėjo 3 d. raštas, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos pateiktus klausimus.

Tarnybai buvo paaiškinta, kad Įmonės teikiamos paslaugos nesiskiria priklausomai nuo klientų amžiaus, Įmonė taip pat rašė, kad Tarnybos rašto Nr. (21)SN-155)S-434 gavimo dieną informacijos apie galimai skirtingas paslaugų teikimo sąlygas Įmonės interneto tinklalapyje nebuvo.

Įmonė taip pat paaiškino, kad prieš kelerius metus pagal sutartį teikė paslaugas Kauno technologijos universitetui – tikrino studentų sveikatą, tam buvo suteiktos atskiros patalpos universitete. Tai buvo specializuotos paslaugos ir apie tai buvo pateikta informacijos Įmonės interneto tinklalapyje. Įmonė pripažino, kad „galbūt paslaugų aprašymas buvo netikslus“. Įmonė paaiškino, kad šiuo metu paslaugų Kauno technologijos universitetui neteikia, o tinklalapis peržiūrėtas ir jokių diskriminuojančių įrašų nerasta.

Pabrėžtina, kad 2021 m. rugsėjo 7 d. atlikus Įmonės interneto tinklalapio www.jususeimosklinika.lt patikrinimą buvo nustatyta, jog Tarnybai pateikta informacija (citata iš interneto tinklalapio: „Specialiai jaunam ir skubančiam – jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas gausite greičiau, nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais“) vis dar yra skelbiama.

2021 m. rugsėjo 10 d. Tarnyboje buvo gautas Įmonės 2021 m. rugsėjo 10 d. raštas, kuriuo buvo atsakoma į Tarnybos papildomai pateiktus klausimus. Šiuo raštu Įmonė pakartotinai pateikė informaciją apie anksčiau Kauno technologijos universitetui teiktas paslaugas.

2021 m. rugsėjo 15 d. atlikus Įmonės interneto tinklalapio www.jususeimosklinika.lt patikrinimą buvo nustatyta, kad Tarnybai skunde pateikta informacija (citata: „Specialiai jaunam ir skubančiam – jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas gausite greičiau, nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais“) nebėra skelbiama.

Lygių galimybių kontrolierė

k o n s t a t u o j a:

Tyrimo metu vertinama, ar Įmonė, savo interneto tinklalapyje www.jususeimosklinika.lt publikuodama informaciją apie paslaugas (citata: „Specialiai jaunam ir skubančiam – jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas gausite greičiau, nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais“), nepažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 ir 2 punkto nuostatų, pagal kurias, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas; suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos, kurios tikslas – saugoti pagrindines žmogaus teises, atitinkančias Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos garantuojamas teises, III antraštinėje dalyje, skirtoje lygybei, įtvirtintas lygybės prieš įstatymą principas (20 straipsnis), taip pat įtvirtintas bet kokios diskriminacijos draudimas, ypač dėl asmens lyties, rasės, odos spalvos, tautinės ar socialinės kilmės, genetinių bruožų, kalbos, religijos ar tikėjimo, politinių ar kitokių pažiūrų, priklausymo tautinei mažumai, turtinės padėties, gimimo, negalios, amžiaus, seksualinės orientacijos. Pagal 25 straipsnio nuostatas Europos Sąjunga pripažįsta ir gerbia pagyvenusių žmonių teisę gyventi oriai ir nepriklausomai bei dalyvauti visuomeniniame ir kultūriniame gyvenime.

Lietuvos Respublikos Konstitucijoje įtvirtintas pamatinis lygybės principas. Konstitucijos 29 straipsnyje skelbiama, jog įstatymui, teismui ir kitoms valstybės institucijoms ar pareigūnams visi asmenys yra lygūs, žmogaus teisių negalima varžyti ir teikti jam privilegijų dėl jo lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Aiškindamas Konstitucijos 29 straipsnio nuostatas, Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas, kurio turi būti laikomasi ir leidžiant

įstatymus, ir juos taikant, ir vykdant teisingumą, įpareigoja vienodus faktus teisiškai vertinti vienodai ir draudžia iš esmės tokius pat faktus savavališkai vertinti skirtingai, kad konstitucinis visų asmenų lygybės principas reiškia žmogaus prigimtine teisę būti traktuojamam vienodai su kitais, įtvirtina formalią visų asmenų lygybę, taip pat kad asmenys negali būti diskriminuojami arba kad jiems negali būti teikiama privilegijų (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Asmenų lygybės principas iš esmės reiškia diskriminacijos draudimą, o diskriminacija dažniausiai suprantama kaip žmogaus teisių varžymas ar tam tikrų privilegijų teikimas, atsižvelgiant į lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų požymius (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas).

Konstitucinis visų asmenų lygybės įstatymui principas būtų pažeistas, jeigu tam tikra grupė asmenų, kuriems yra skiriama teisės norma, palyginti su kitais tos pačios normos adresatais, būtų kitaip traktuojama, nors tarp tų grupių nėra tokio pobūdžio ir tokios apimties skirtumų, kad toks nevienodas traktavimas būtų objektyviai pateisinamas (Konstitucinio Teismo 1996 m. lapkričio 20 d. ir 2003 m. gruodžio 30 d. nutarimai).

Lygių galimybių įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, jog šio įstatymo paskirtis – užtikrinti, kad būtų įgyvendintos Konstitucijos 29 straipsnio nuostatos, įtvirtinančios asmenų lygybę ir draudimą varžyti žmogaus teises ir teikti jam privilegijas lyties, rasės, tautybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų pagrindu. Taip pat šiuo įstatymu siekiama, kad būtų įgyvendintos ir Europos Sąjungos teisės aktų, nurodytų šio įstatymo priede, kitų tarptautinių sutarčių nuostatos. Taigi, Konstitucijoje įtvirtintos asmenų lygybę reglamentuojančios pagrindinės nuostatos yra perkeltos į Lygių galimybių įstatymą, kuris draudžia diskriminaciją šio įstatymo taikymo srityje ne tik dėl konstitucinių nediskriminavimo pagrindų, bet ir dėl kitų žmogaus tapatybės požymių ar priskiriamų savybių, kurios yra įtvirtintos Lygių galimybių įstatyme.

Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 dalyje diskriminacija apibrėžiama kaip tiesioginė ar netiesioginė diskriminacija, priekabiavimas, nurodymas diskriminuoti dėl lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos. Tiesioginė diskriminacija pagal Lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 9 dalį laikomas elgesys su asmeniu, kai dėl pirmiau išvardintų pagrindų asmeniui taikomos mažiau palankios sąlygos, negu panašiomis aplinkybėmis yra, buvo ar būtų taikomos kitam asmeniui. Analogiškos nuostatos numatytos atitinkamose Moterų ir vyrų lygių galimybių įstatymo 2 straipsnio 1 ir 9 dalyse.

Nagrinėjamu atveju Įmonės interneto tinklalapyje buvo publikuojama tokia informacija: „Specialiai jaunam ir skubančiam – jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas

gausite greičiau, nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais.“ Pareiškėjas mano, kad šios informacijos yra diskriminuojami vyresnio amžiaus asmenys, sergantys sunkiomis ligomis.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo visiems vartotojams sudaryti vienodas sąlygas gauti tokius pačius gaminius, prekes ir paslaugas, įskaitant aprūpinimą būstu, ir taikyti vienodas apmokėjimo sąlygas ir garantijas už tokius pačius ir vienodos vertės gaminius, prekes ir paslaugas.

Pažymėtina, jog nagrinėjamu atveju skundo tyrimo metu nebuvo gauta informacijos, kad Įmonė teiktų paslaugas skirtingu būdu priklausomai nuo asmens amžiaus – Įmonė neigė, kad priklausomai nuo amžiaus paslaugos būtų teikiamos kitaip. Įmonė buvo nurodžiusi, kad prieš kelerius metus pagal sutartį teikė paslaugas Kauno technologijos universitetui – tikrino studentų sveikatą, tam universitete buvo suteiktos atskiros patalpos.

Apie tai buvo pateikta informacija tinklalapyje.

Skundo tyrimo metu specialios paslaugos Kauno technologijos universitetui nėra teikiamos.

Atkreiptinas dėmesys, kad Kauno technologijos universitetui specialios paslaugos buvo teikiamos prieš daugiau nei tris mėnesius iki skundo pateikimo, taigi šiame sprendime nėra nagrinėjamos (remiantis Lygių galimybių 26 straipsnio nuostatomis).

Atsižvelgiant į tai, jog skundo tyrimo metu nėra gauta informacijos, kad šiuo metu paslaugos būtų teikiamos tik jaunesniems asmenims ar visų pirma jaunesniems asmenims, konstatuotina, kad šiuo metu nėra išvelgtina jokių Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 1 punkto pažeidimo požymių.

Pagal Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 2 punkto nuostatas, įgyvendindamas lygias galimybes, prekių pardavėjas, gamintojas ar paslaugų teikėjas, nepaisydamas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos, privalo suteikdamas vartotojams informaciją apie gaminius, prekes ir paslaugas arba jas reklamuodamas, užtikrinti, kad šioje informacijoje nebūtų išreiškiamas pažeminimas, paniekinimas arba teisių apribojimas ar privilegijų teikimas lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu ir nebūtų formuojamos visuomenės nuostatos, kad dėl šių požymių asmuo yra pranašesnis ar menkesnis už kitą.

Nagrinėjamu atveju Įmonės interneto tinklalapyje buvo skelbiama informacija: „Specialiai jaunam ir skubančiam – jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas gausite greičiau, nesėdėdami bendroje eilėje su sunkiais, pagyvenusiais ligoniais.“ Pagal pateikiamą informaciją, lingvistiškai analizuojant tekstą, vartotojams gali susidaryti nuomonė, kad specialiai tik jauniems („specialiai jaunam“) asmenims yra teikiama pirmenybė gauti paslaugas („jūsų laukia kabinetas, kuriame visas nemokamas paslaugas gausite greičiau“). Pažymėtina, kad interneto tinklalapyje nebuvo pateikiama informacijos, kad šioje citatoje minimos specialios paslaugos, teikiamos Kauno technologijos universiteto patalpose šio universiteto studentams.

Toliau minimoje citatoje pabrėžiama, kad jauniems asmenims nereikės sėdėti bendroje eilėje su „sunkiais, pagyvenusiais ligoniais“, t. y., vyresnio amžiaus asmenys yra pateikiami tik kaip sunkūs ligoniai, dažnai besilankantys sveikatos priežiūros įstaigose. Žodžiais „sunkūs, pagyvenę ligoniai“ tarsi formuojamas pasibjaurėjimas vyresniais žmonėmis ir siūloma jauniems žmonėms, kurie šiame kontekste pateikiami kaip priešingi „sunkiems, pagyvensiems ligoniams“, gauti paslaugas atskirai, siekiant išvengti kontakto. Dėl šios priežasties nagrinėjamu atveju žodžiai „sunkūs, pagyvenę ligoniai“ gali būti suprantami kaip įžeidūs arba paniekinančio turinčio vyresnio amžiaus asmenų atžvilgiu.

Konstatuotina, kad lingvistiškai analizuojant Įmonės interneto tinklalapyje pateikiamą informaciją apie teikiamas paslaugas galima išvelgti privilegijų teikimo jaunesniems asmenims bei paniekinimo požymių vyresnio amžiaus asmenų atžvilgiu, tokiu būdu formuojant visuomenės nuostatas, kad dėl amžiaus asmuo yra pranašesnis arba menkesnis, t. y., tik jauniems asmenims paslaugos turėtų būti teikiamos greičiau, o vyresni asmenys laikomi „sunkiais, pagyvenusiais ligoniais“, kurie gali paslaugų laukti ilgiau bendroje eilėje. Tokiu būdu Įmonė pažeidė Lygių galimybių įstatymo 8 straipsnio 2 punkto nuostatas, t. y., tiesiogiai diskriminavo vyresnio amžiaus asmenis.

Atkreiptinas dėmesys, kad ši informacija buvo publikuojama skundo pateikimo metu, taip pat užfiksuota 2021 m. rugsėjo 7 d. atliekant įmonės interneto tinklalapio www.jususeimosklinika.lt patikrinimą. Po antro kreipimosi į Įmonę, ši informacija buvo pašalinta. Atsižvelgiant į tai, darytina išvada, kad žala dėl skelbiamos amžiaus pagrindu diskriminuojančios informacijos vartotojams buvo daroma nenustatytą laiko tarpą iki informacijos pašalinimo.

Atsižvelgdama į tai, kas išdėstyta, bei vadovaudamasi Lygių galimybių įstatymo 16 straipsniu, 17 straipsniu, 29 straipsnio 2 dalies 6 punktu,

Lygių galimybių kontrolierė

n u s p r e n d ž i a:

1. Įspėti Įmonę dėl padaryto lygių galimybių pažeidimo.
2. Su sprendimu supažindinti Pareiškėją ir Įmonę.

Sprendimas gali būti skundžiamas Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka Lietuvos administracinių ginčų komisijai (Vilniaus g. 27, 01402 Vilnius) arba apygardos administraciniam teismui.

Lygių galimybių kontrolierė

Birutė Sabatauskaitė